

2020-11-13

Utbildningsdepartementet
Diarienummer U2020/04134/GV.

Remissvar: Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan

Yttrande

Svenska Ishockeyförbundet (SIF) lämnar följande remissvar på Utbildningsdepartementets promemoria Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan, diarienummer U2020/04134/GV.

Sammanfattning

SIF anser att utredningen är gedigen och väl genomarbetad. Den fångar upp och belyser dagens problematik på ett till övervägande del bra sätt. Promemorian är välskriven och ger en hel del förslag på konkreta lösningar och förtydliganden.

Vi inser dock att några av förslagen får väldigt stor påverkan för svensk ishockey, bland annat dimensionering av utbildningar – både totalt och för respektive SF, tillstyrkansprocess, finansiering, hur anpassning till olika idrotters behov skall ske samt hur en alternativ lokal/regional utbildningsväg utformas inom Idrott och hälsa specialisering 1 och 2.

Vi känner inte igen oss i beskrivningar om dålig verksamhet, brister i tillstyrkansprocessen, bristande kvalitetskontroll av utbildningen och elever som går utbildningen utan att ha elitambitioner. SIF har varit väldigt återhållsamma och noggranna med vår tillstyrkan. Vi har en tydlig kravspecifikation och har placerat våra NIU i elitmiljöer samt har en bra kvalitetssäkring genom bland annat platsbesök, uppföljning av lokala arbetsplaner, inrapportering av fystestresultat och årligt genomförande av elevenkäter.

Under de år vi haft "elitishockeygymnasieverksamhet" sedan 1995 är ett ständigt återkommande svar vid elevintervjuer att deras ambition är att kunna leva på ishockeyn efter gymnasietiden samt drömmar om SHL och NHL.

Nedan följer Svenska Ishockeyförbundets kommentarer och synpunkter utifrån promemorians rubricering.

Dimensioneringen är den enskilt viktigaste frågan för SIF.

2. Förändringar av riksidrottsgymnasierna och nationellt godkända idrottsutbildningar efterfrågas

På sidan 20 ges en inledande beskrivning av RIG och NIU. Det uppskattas att ca 1 200 elever får sin utbildning på RIG och ca 7 800 på NIU läsåret 2020 (faktafel, se 2.2 nedan). Där anges också att "riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör utreda möjligheterna att införa särskilda regleringar för idrottsgymnasier som möter olika idrotters behov och förutsättningar och som möjliggör för elever att kombinera elitidrott och gymnasiestudier". Detta nämns också på annan plats i promemorian, men det saknas förslag på HUR detta skall tillgodoses.

2.2 Problem med beslut, dimensionering och organisering av idrottsutbildningarna

Dimensioneringen kan ifrågasättas – är alla elever elitidrottare? (sidan 26).

De antalsuppgifter som beskrivs under denna rubrik är enligt vår uppfattning felaktiga. Specialidrottsförbunden fick i månadsskiftet oktober/november 2010 besked om vilka orter och antal elevplatser som beviljats för NIU utbildning. Direkt därefter började eleverna söka om idrottslig antagning som blev klar under vårterminen 2011. Strax därefter erhöll de besked från skolan om antagning på gymnasieprogram.

De första eleverna på NIU började sina studier höstterminen 2011. Bara ishockeyn antog i denna första omgång ca 370 elever. Hur Skolverket fått fram uppgiften 10 elever och dessutom för år 2012 förstår vi inte. Om man skall jämföra expansionen över tid så bör man jämföra med när de första tredjeårskurserna kommit igång (2013/14).

Den uppskattning som nämns för antalet elever som läser specialidrott läsåret 2019/20 (RIG+NIU), ca 9 000 elever, verkar inte heller stämma. Enligt de uppgifter RF fått in så handlar det om ca 11 800 elever som studerar ämnet specialidrott och sannolikt är antalet beviljade platser ännu högre.

Det bör även nämnas att åren innan GY -11 trädde ikraft så beräknades ca 20 000 elever gå på idrottsprogram. Dels de som läste specialidrott A och B 300 poäng, dels de elever som studerade på specialutformade idrottsprogram.

4.1 Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning

SIF bedömer att förslaget har många positiva inslag och välkomnar en ökad tydlighet kring idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan. Vi önskar dock ett förtydligande av hur en anpassning till olika idrotters behov skall ske, konsekvenserna för lagidrotter, till exempel om dimensionering och finansiering. Vi vill också lyfta fram behovet av "andra spåret" för elever som inte kommer in i det nya systemet.

I princip innebär det nya systemet en nedläggning av NIU och en kraftig breddning av RIG. Vi skulle därför gärna se att benämningen RIG behålls eller ersätts av "Gymnasiala idrottsutbildningar" alternativt "Gymnasiala specialidrottsutbildningar". Den nya benämningen känns otydlig och signalerar inte "spets". Dessutom tror vi att det är lättare för föräldrar och elever att förstå skillnaden jämfört med den lokala varianten "Idrott och hälsa specialisering 1 och 2".

4.2 Det ska finnas nationella krav för att få vara en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott

SIF anser att det är viktigt att kraven är tydliga och relevanta för ämnet specialidrott. Olika idrotter har olika behov. SIF anser det mycket viktigt att specialidrottsförbunden är delaktiga i processen för kravbildningen. Kraven skall vara både idrottsgemensamma och specifika krav för respektive idrott.

4.3 Bestämmelserna om var ansökan ska lämnas ska förbli oförändrade

SIF stödjer förslaget.

4.4 Skolverket beslutar om utbildningen efter förslag från Riksidrottsförbundet och yttrande från ett specialidrottsförbund

SIF anser att det är ytterst betydelsefullt att det yttrandet som SIF gör är viktigt och bör vara avgörande för beslutet. Utifrån det antalet utbildningsplatser som ishockeyn behöver, menar SIF att det är mycket svårt för Skolverket och Riksidrottsförbundet att bedöma vilka skolor och hur många elevplatser som anses behövas, detta nämns även i utredningen.

Från SIF:s perspektiv är en viktig princip att tillstånd inte ska kunna beviljas för skolor som SF:et avstyrker.

Som ett led i att förenkla administrationen för Skolverket och RF föreslår vi att SF:s samtycke skall inhämtas innan ansökan skickat till Skolverket/Skolinspektionen. Finns inte ett samtycke från SF bör ansökan bör avslås. SIF menar att endast förslag med samtycke från SF skickas till RF för beredning. SIF ser en uppenbar risk att många skolor/orter nu ser möjlighet att kringgå att respektive SF och att mängden ansökningar riskerar att bli för omfattande att hantera.

4.5 Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott

SIF stödjer detta förslag eftersom det innebär en tydligare reglering och ökad likvärdighet för utbildningen. SIF anser dock att den nämnda "Riksprislistan" för merkostnader i ämnet Specialidrott behöver förtydligas.

SIF avvisar förslaget att differentiera ersättningen så den blir olika för alla idrotter. Möjligen kan en uppdelning på lagidrotter och individuella idrotter vara tillräcklig.

Som vi ser det finns det idag huvudsakligen två olika organisationsformer för utbildningen i Specialidrott. För många lagbollsporter används en "FÖRENINGSMODELL" där en samverkande förening tar hela ansvaret för tränings- och tävlingsverksamheten utanför ordinarie skoltid. I någon lagidrott och vissa individuella idrotter finns det en "HELVÄTSLÖSNING" där all träning och tävling sker i skolans regi. Sedan kan det finnas organisationsformer som ligger någonstans mitt emellan. Mellan dessa alternativ blir det naturligtvis stora kostnadsskillnader.

4.6 Utbildningen ska vara avgiftsfri med undantag för den utrustning som behövs för elitidrotten

SIF anser att det i grunden är bra med ett förtydligande kring avgifter. En viss oro har vi däremot inför möjligheterna till "överklaganden", även om vi inte tror att riskerna är så betydande. Den som går på en utbildning måste ha utrustning för att kunna genomföra träning och tävling även på fritiden. Det är ju till övervägande del så det har fungerat även tidigare, men nu blir det legitimt. Samma villkor bör gälla för det lokala/regionala alternativ som tas fram.

4.7 Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval

SIF vill dock understryka att det i grunden ska handla om lika möjligheter. Däremot är det i vissa idrotter en verklighet att förutsättningarna ser olika ut. Detta är något vi som SF bör få ansvar att hantera inom ramen för vårt uppdrag. Svensk ishockey har i sin strategiska plan som en av de viktigaste frågorna att det ska bli fler tjejer som börjar och sen också fortsätter att spela ishockey även i åldrarna då en gymnasieansökan ska göras.

Vi har sett en mycket positiv utveckling i antalet flickor som börjar spela ishockey under senare år samt även goda elitutvecklingsmiljöer för flickor.

SIF anser att vi inte kan ha könskvotering då det är stora skillnader mellan flick- och pojkishockey. I dagsläget har vi inom ishockeyn ca 200 licenserade flickor och över 3000 licenserade pojkar i aktuell ålder.

Utbildningen i hockeygymnasieverksamheten är i huvudsak fokuserad på den individuella utvecklingen och utifrån det bedrivs en kvalitativ verksamhet för både flickor och pojkar. SIF anser att modellen med specifika elitgymnasier och miljöer för flickor respektive pojkar är viktigt.

4.8 Vissa kurser i idrott och hälsa behöver ses över i särskild ordning – specialidrott kan ses över i det kontinuerliga arbetet med styrdokumentet

SIF anser att det bli viktigt att elever som inte kvalificerat sig för en gymnasieplats i det nya systemet med Specialidrott erbjuds ett bra alternativ på lokal/regional nivå. Kurserna inom Idrott och hälsa specialisering 1 och 2 behöver revideras så att de ger eleverna möjlighet till en prestationsinriktad satsning inom vald idrott. Det finns många elever som har en hög ambitionsnivå med sin idrott men som av olika anledningar inte uppnått tillräckligt hög idrottslig prestationsförmåga vid tiden för ansökan eller på andra sätt inte är mogna för att flytta hemifrån när urval och antagning sker till skolor med Specialidrott.

SIF menar också att gymnasiemodellen inte ska bidra till en allt för tidig specialisering, eftersom det även vid dessa åldrar är svårt att identifiera talanger i en selektionsprocess. SIF menar att vi inte får missa fler talanger på grund av att man inte kommer in på ett elitishockeygymnasium, samtidigt som vi så klart ska ha en modell som fortsatt utvecklar de talanger som faktiskt befinner sig på den efterfrågade kvalitetsnivån när ansökan görs. Vår modell för att utveckla duktiga ishockeyspelare där gymnasieverksamheten är en grundpelare har också över tid visat sig vara en framgångsrik modell. Vi menar bara att det måste gå att göra både och.

SIF önskar även att det ges möjligheter till urval och att det ställs krav på idrottsspecifik utbildning för lärare som operativt genomför lektionerna.

Om inte detta är möjligt inom ämnet Idrott och hälsa bör det vara ett alternativ att införa ett nytt "idrottsämne" med prestationsinriktning.

Självklart skall de som utbildas i ämnet Specialidrott även bli behöriga att undervisa i ämnet Idrott och hälsa specialisering 1 och 2 eller i eventuellt "nytt idrottsämne".

Om ett nytt idrottsämne införs är SIF:s önskemål att befintliga kurser i Idrott- och hälsa specialisering 1 och 2 får vara kvar som de är för de elever som önskar mer Idrott och hälsa under sin gymnasieutbildning utan fokus på prestation.

4.9 Insatser behövs för att få fler legitimerade och behöriga lärare i specialidrott

SIF är positiva till förslaget och anser att det behövs smidigare vägar för att få legitimerade lärare inom Specialidrott. Vi vill dock framhålla att även den formella tränarutbildningen för respektive idrott måste vägas in för att kunna betraktas som behörig lärare inom vald idrott.

4.10 Utbildning på entreprenad i ämnet specialidrott bör även i fortsättningen bara tillåtas i undantagsfall när det medges av regeringen

SIF ställer sig bakom förslaget gällande utbildning på entreprenad.

SIF är även positiva till att det tydliggörs att specialister (tränare) kan användas i den idrottsspecifika träningen för att komma åt specialistkompetens och ökad lärartäthet.

4.11 En ny överklagandebestämmelse införs

SIF anser att det behövs förtydligande angående vilka beslut som kan överklagas, annars är risken stor att huvudmannen och även SF belastas av många överklaganden. Se även punkt 4.6.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

SIF har inga synpunkter på beslut och tidsplan mer än att den gällande NIU-perioden för ishockeyn förlängs till läsåret 2023/2024 genom en förenklad ansökningsprocess till Skolverket/Skolinspektionen senast 31/1 2022. Berörd skola skickar in en enkel anmälan till Skolverket/Skolinspektionen och respektive SF skickar en lista på vilka man tillstyrker förlängning för. Ett förenklat alternativ kan vara att förlängning sker automatiskt utifrån inskickat önskemål från respektive SF. SIF önskar inte förlänga NIU-tillstånd för orter som inte blir aktuella när den nya Specialidrottsutbildningen påbörjas hösten 2024.

Övriga synpunkter

- **Dimensionering**

SIF anser att den enskilt viktigaste frågan är dimensioneringen och att den föreslagna minskningen ner mot 6 000 elevplatser är för stor. Utgår man från att det finns närmare 12 000 elever som läser specialidrott idag så innebär det en minskning på 50 %, vilket känns orimligt. Färre antal platser innebär ett svårare urval av elever. SIF undrar även om man vid tilldelning av elevplatser till respektive SF kommer att ta hänsyn till antalet utövare, sökande till ämnet Specialidrott, nationellt intresse för idrotten (publik och media), möjlighet till professionellt utövande, nationella och internationella kvalitetsaspekter och då även räkna in hur konkurrensen i aktuell idrott ser ut bara för att nämnda några aspekter.

Vi anser också att man behöver ta hänsyn till idrotters olika särarter exempelvis i lagsporter kontra individuella sporter. För att kunna utbilda duktiga lagbollspelare krävs det många med- och motspelare och spelare i olika positioner, d.v.s. antalet spelare måste vara tillräckligt många för att kunna skapa bra träningsmiljöer. Därför är en bred rekrytering viktig. SIF anser att det måste till en lagbollsanpassad lösning.

SIF anser att om antalet elevplatser skärs ner för mycket ser vi en stor risk att många inom ishockeyn kommer att hoppa av gymnasiestudierna för att istället satsa allt på sin idrott. En annan risk är att det bildas akademier i samverkan mellan föreningar och skolor där möjligheter skapas för träning på dagtid. Då finns risken att det blir en okontrollerad verksamhet.

- **Problemen med grundläggande högskolebehörighet** på yrkesprogrammen, krav på att läsa vissa **fördjupningskurser** inom programfördjupningen på yrkesprogrammen för att få ut behörighet och möjlighet att läsa **meritvärdeskurser** kvarstår.
Om detta skall kombineras med specialidrott finns schematekniska problem och det totala antalet gymnasiepoäng som eleverna skall läsa blir orimligt högt.
- **Problem att få in idrottsligt antagna och behöriga elever**, men med för låga meritvärden, på gymnasieprogram kvarstår och det anses inte finnas någon lösning på det.
Olyckligt om idrotten tvingas till att samarbeta med mindre attraktiva skolor där inte meritvärdena är så höga. Det är absolut nödvändigt att de elever som bedöms ha högst utvecklingspotential inom idrott går denna utbildning för att investerade resurser skall få bästa möjliga verkningsgrad.
SIF föreslår att det införs en fri kvot som kan ges till elever som inte har tillräckligt höga meritpoäng för att komma in på det aktuella nationella programmet, enligt 7 kapitlet 3 § gymnasieförordningen. Detta kan ges vid synnerliga skäl och till ett begränsat antal platser. Ett synnerligt skäl kan vara elevens sociala, utbildningsmässiga eller geografiska situation. I dessa fall kan eleven ges företräde vid antagningen.

- **Ämnesbetyg i framtiden**
Mycket pekar mot att det i framtiden kommer att införas ämnesbetyg istället för kursbetyg. Hur kan det lösas för ämnet Specialidrott där kurser i Idrottsspecialisering och Tränings- och tävlingslära ingår? Dessutom varierar poängantalet som eleverna läser, 400–700 poäng. Vore det tänkbart att ge separata lärarlegitimationer för Idrottsspecialisering och Tränings- och tävlingslära samtidigt som ämnesbetyg införs?
Vi tror att detta skulle bidra till att få fler behöriga lärare i ämnet Specialidrott.
- I promemorian belyses själva ämnet specialidrott ur många olika perspektiv men i stort sett berörs helheten av gymnasiestudier i mycket begränsad omfattning. Det är ju inte så enkelt som att man bara lyfter in ämnet Specialidrott i gymnasieskolan utan det fordras ju även en hel del andra anpassningar och stor studieflexibilitet.
- **Kvalitetssäkring**
SIF anser att ansvaret för kvalitetssäkring ska ligga på SF.

Avslutning

Ishockeygymnasierna med NIU utbildning är en mycket viktig del i Svenska ishockeyförbundets talangutvecklingsplan.

Många elever/spelare går vidare till spel i NHL, SDHL, SHL, allsvenskan och hockeyettan.

Svenska Ishockeyförbundet 2020-11-13

Anders Larsson
Ordförande